

DEFINIOWANIE EFEKTÓW KSZTAŁCENIA DLA PROGRAMÓW STUDIÓW I PRZEDMIOTÓW/MODUŁÓW

DR INŻ. TOMASZ SARYUSZ-WOLSKI
DR INŻ. DOROTA PIOTROWSKA

EKSPERCI BOŁOŃSCY, POLITECHNIKA ŁÓDZKA

Wyższa Szkoła Nauk Społecznych i Technicznych w Radomiu
26 stycznia 2012 r.

Co to są efekty kształcenia ?

2

Określają, co uczący się powinien wiedzieć, rozumieć i potrafić wykonać po zakończeniu pewnego procesu uczenia się w ramach przedmiotu, modułu, kursu itp.

Efekty kształcenia zostały ujęte w trzech kategoriach:

- **Wiedzy**- zasób powiązanych ze sobą faktów, zasad, teorii i doświadczeń przyswojonych przez osobę uczącą się.
- **Umiejętności**- zdolność wykorzystania wiedzy oraz wyćwiczonych sprawności
  - do wykonywania zadań oraz rozwiązywania problemów.
- **Kompetencji społecznych**- zdolność do autonomicznego i odpowiedzialnego wykonywania powierzonych zadań; gotowość do uczenia się przez całe życie; sprawność komunikowania się; umiejętność współdziałania z innymi w roli zarówno członka, jak i lidera zespołu.

Czy rzeczywiście wdrożenie systemów kształcenia opartych na efektach kształcenia to rewolucja?

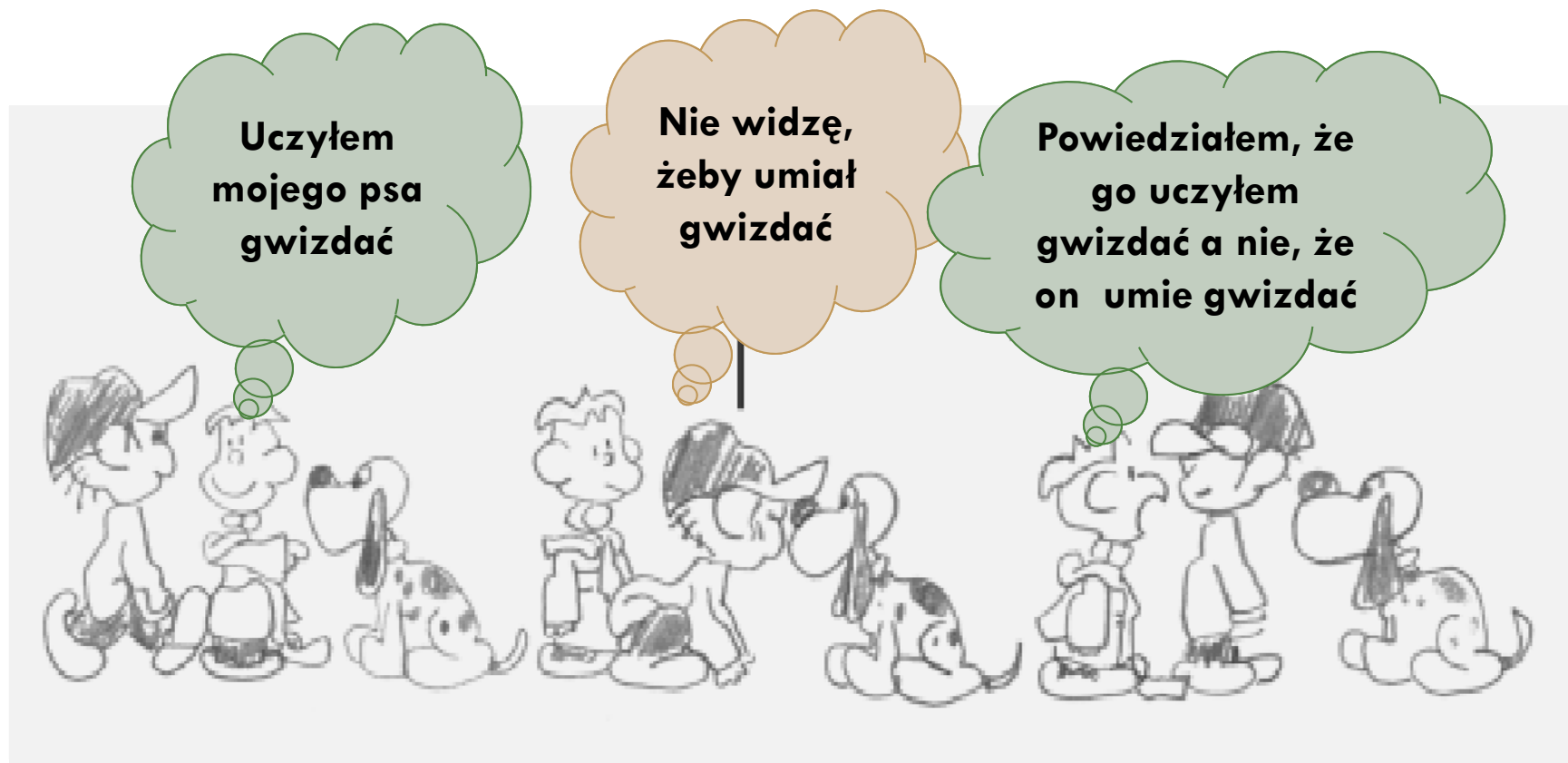
- **Efekty kształcenia zawsze były, są i będą**

Ale dziś

- Efekty kształcenia stawiamy w centrum naszej uwagi.
- Osiągnięciu i potwierdzeniu efektów uczenia podporządkowujemy proces dydaktyczny, organizację kształcenia
- Należy wprowadzać myślenie w kategoriach „efektów kształcenia” w miejsce „treści programowych”

Dlaczego zdefiniowanie założonych efektów kształcenia jest konieczne?

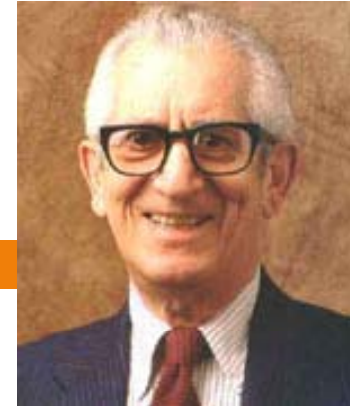
4

Różne taksonomie... – ten sam cel

Benjamin Bloom
(1913 – 1999)

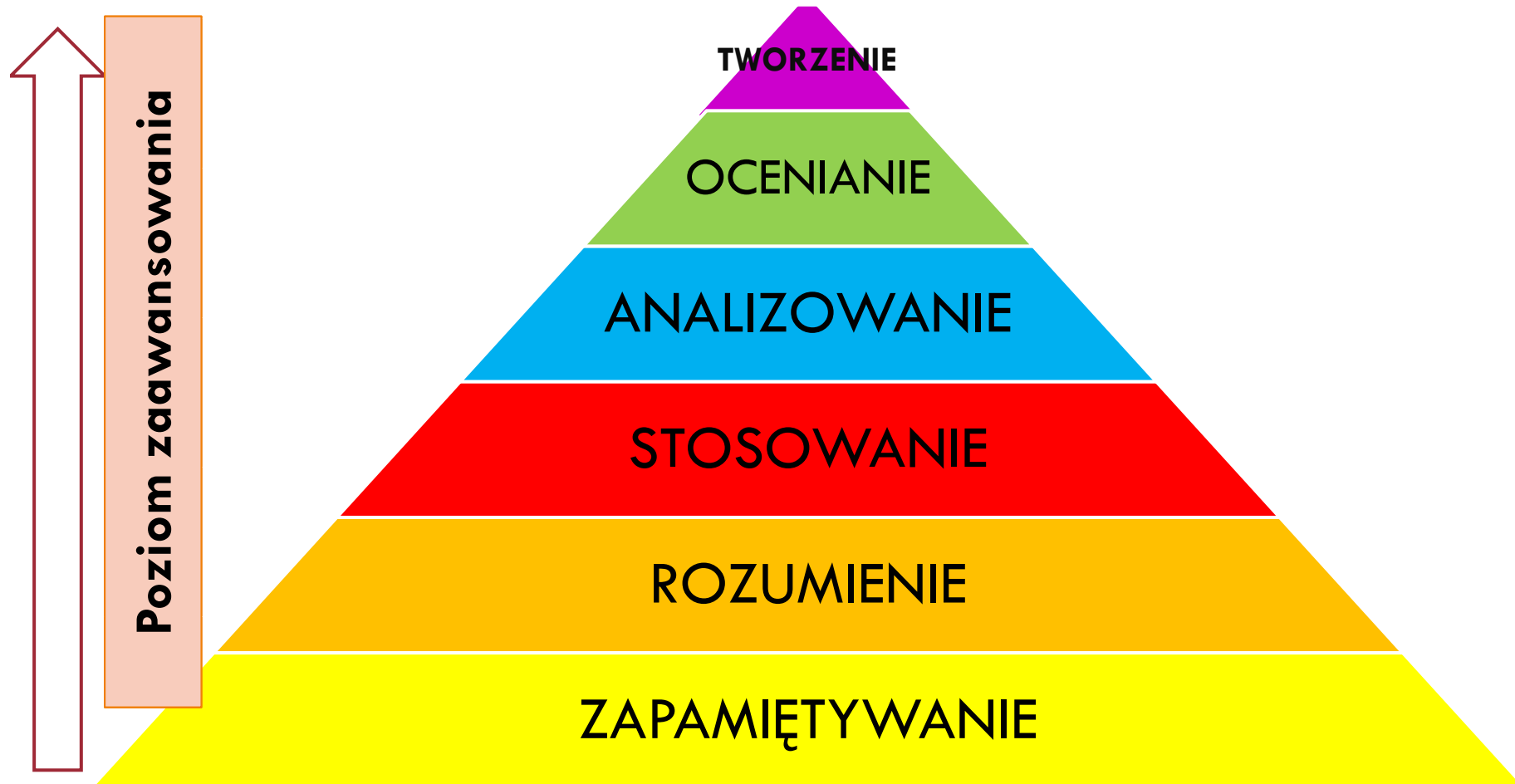
- Postrzegał uczenie się jako proces polegający na stopniowym zgłębianiu poszczególnych zagadnień
- Prowadził badania w dziedzinie definiowania poziomów wiedzy, umiejętności i postaw.
- Jest autorem „Taxonomy of Educational Objectives” (1956)

Bloom's Taxonomy of Educational Objectives

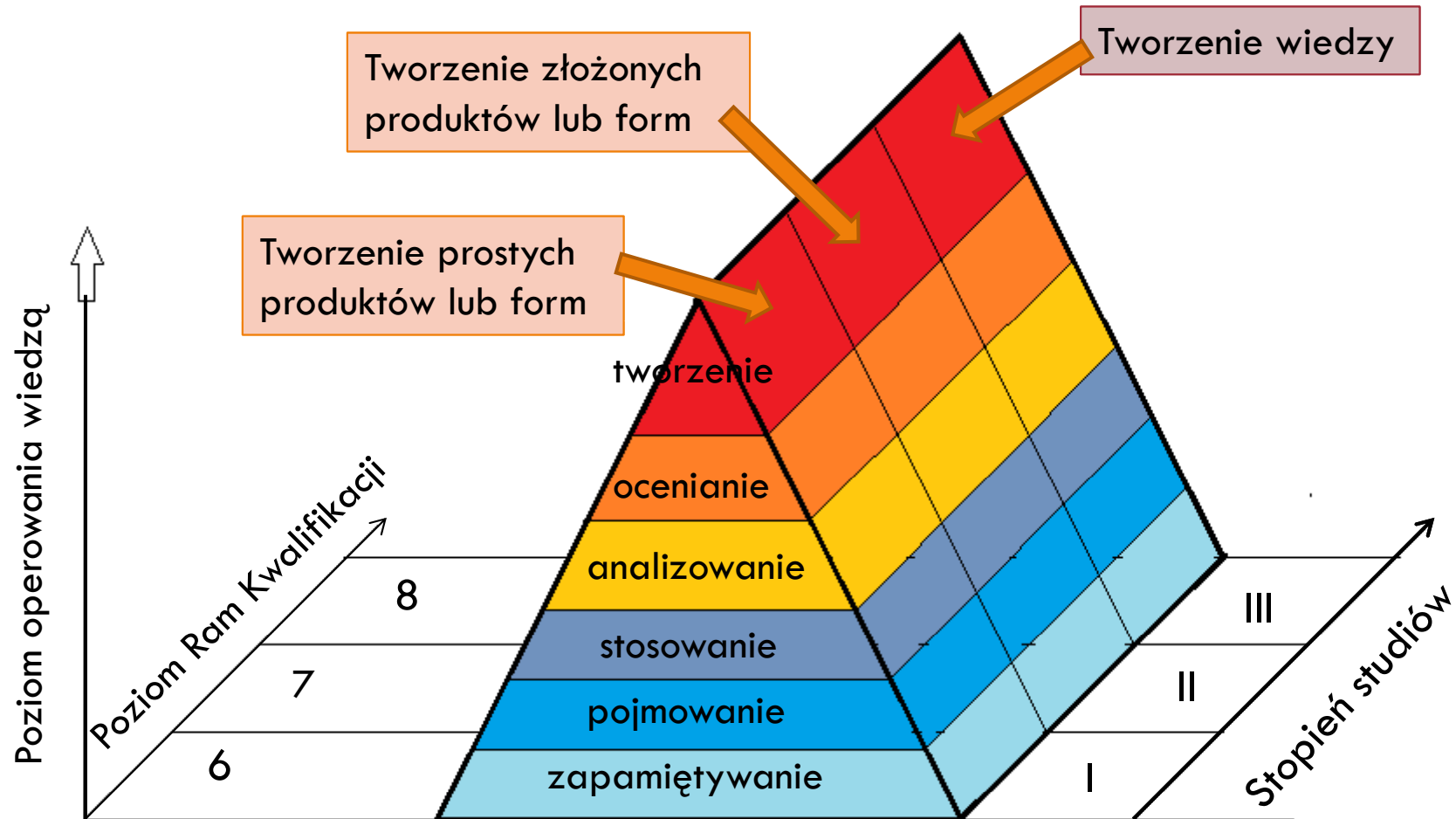
Poziomy wiedzy

(wg. L. ANDERSONA – zmodyfikowana taksonomia Blooma)

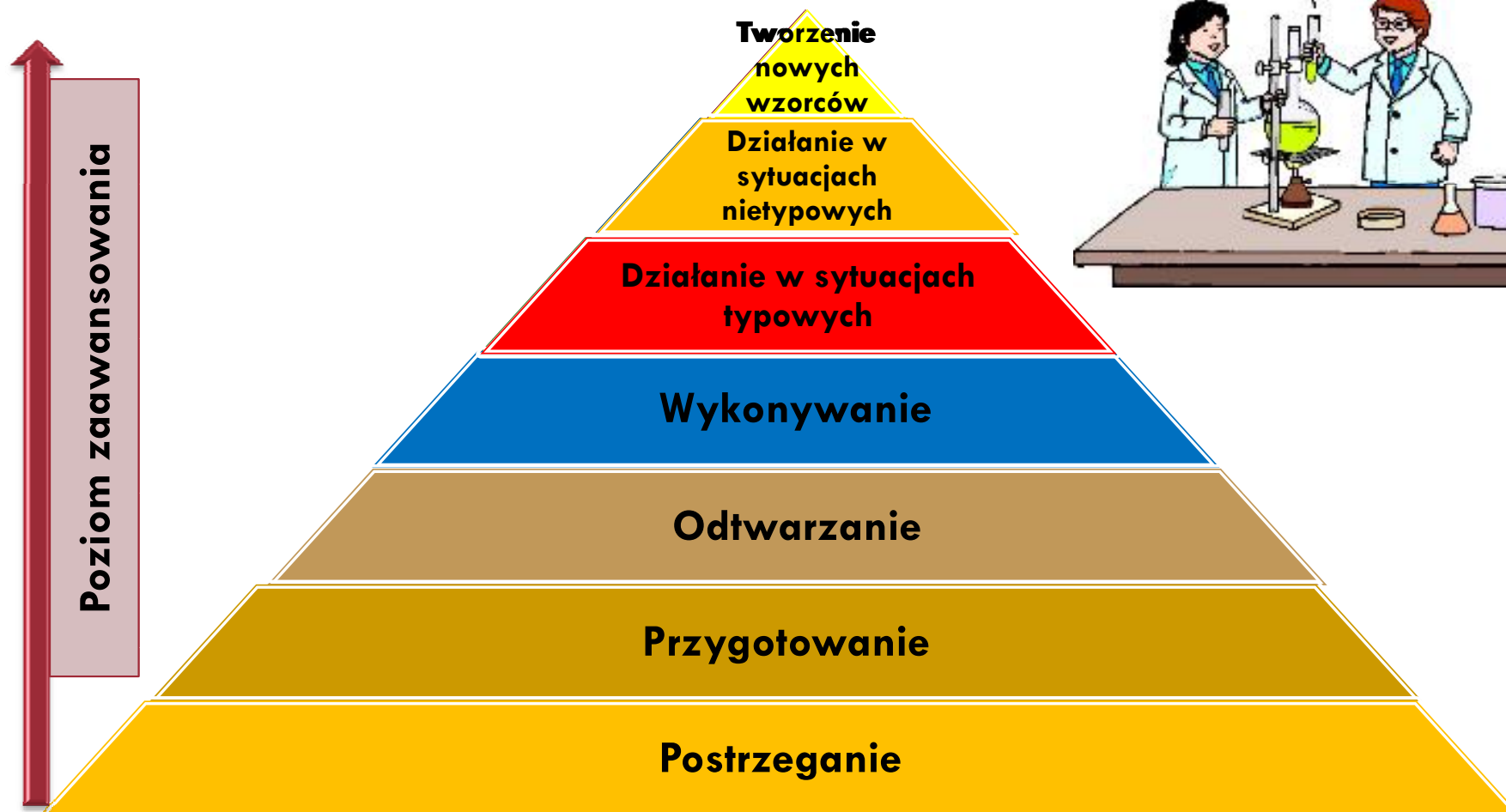
Trzeci wymiar piramidy taksonomii Blooma-Andersona

DOMENA PSYCHOMOTORYCZNA

(dotycząca umiejętności – korzystanie z metod, materiałów, narzędzi)

10

Domena Afektywna (uczucia i postawy)

11

Efekty kształcenia- koncepcja SMART

12

KAŻDY EFEKT KSZTAŁCENIA MUSI MIEĆ WSZYSTKIE PONIŻSZE CECHY:

S – *specific* – szczegółowy, konkretny – efekty kształcenia powinny być szczegółowo opisane, dotyczyć konkretnych oczekiwań co do tego jaką wiedzę i umiejętności student powinien osiągnąć po zakończeniu kursu.

M – *measurable* – mierzalny – Do każdego zdefiniowanego efektu kształcenia muszą pojawić się jasne kryteria jego oceny – czy i jakim stopniu został osiągnięty.

A – *acceptable/accurate* – akceptowalny/trafny – Każdy efekt powinien być przedyskutowany i skonsultowany z wytycznymi zewnętrznymi dla przedmiotu

R – *realistic* – realistyczny – możliwy do osiągnięcia poprzez realizację przedmiotu (zdefiniowane efekty kształcenia nie mogą się odnosić do działań (treści, form dydaktycznych), których dany przedmiot nie obejmuje.

T – *time-scaled* – Efekty kształcenia dla danego przedmiotu powinny być osiągalne w zdefiniowanym przez program czasie.

Dlaczego „wiedzieć” i „rozumieć” się nie nadają ☹️

- ❑ Nie są mierzalne
- ❑ Nie są konkretne
- ❑ Nie są szczegółowe

**Zwroty czasownikowe „action verbs”
użyteczne w definiowaniu efektów kształcenia
(wg zaktualizowanej taksonomii Bloom’a)**

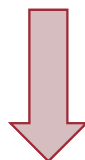
Definicja	Zwroty czasownikowe dla danego poziomu	Zwroty czasownikowe- wersja angielska
WIEDZA		
1. ZAPAMIĘTYWANIE – umiejętność przywoływania informacji	Definiować, duplikować, listować, powtarzać, przywoływać, wymieniać, kopiować, odtwarzać, reprodukować	Define, duplicate, list, memorize, recall, repeat, reproduce, state
2. ROZUMIENIE – umiejętność interpretowania idei i koncepcji	klasyfikować, opisywać, dyskutować, wyjaśniać, zlokalizować, wybierać, raportować, rozpoznawać, tłumaczyć, parafrazować	Classify, describe, discuss, explain, identify, locate, recognize, report, select, translate, paraphrase
3. STOSOWANIE – umiejętność wykorzystania nabytych informacji w nowy sposób	wybierać, demonstrować, przedstawiać, stosować, interpretować, operować, planować, schematyzować, organizować, produkować, rozwiązywać, używać, zapisywać.	Choose, demonstrate, dramatize, employ, illustrate, interpret, operate, schedule, sketch, solve, use, write
4. ANALIZOWANIE – umiejętność rozróżniania poszczególnych składowych informacji	oceniać, oszacować, analizować, krytykować, ułożyć, testować, rozpoznać, rozdzielać, podkreślać, oddzielać, egzaminować, kwestionować, testować	Appraise, compare, contrast, criticize, differentiate, discriminate, distinguish, examine, experiment, question, test

Opis efektów uczenia się w obszarze ....

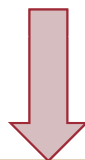
Rozporządzenie w sprawie KRK dla Szkolnictwa Wyższego z 2 listopada 2011r.

Efekty kształcenia zapisane dla programu kształcenia
Rozporządzenie w sprawie wzorcowych efektów kształcenia z 4 listopada 2011r.

Matryca efektów kształcenia dla programu studiów

**Efekty uczenia się przypisane do poszczególnych modułów.
przedmiotów**

**Program kształcenia:
Ochrona Środowiska**

**POZIOM
UCZELNI**

**Program studiów
1**

**Program studiów
2**

**Program studiów
3**

**POZIOM
WYDZIAŁÓW**

Matryca efektów kształcenia

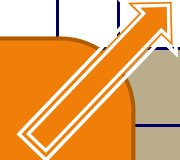
efekty kształcenia	Moduł				
	Moduł 1		Moduł ...	Moduł ...	Moduł n ...
Wiedza					
1	+				
2			+		
n				+	
Umiejętności					
1					
2					
n					
Kompetencje społeczne i personalne					
1	+				
2			+		+
n				+	

Matryca efektów kształcenia

efekty kształcenia		przedmiot			
		przedmiot 1	przedmiot ...	przedmiot ...	przedmiot ...
Wiedza					
1					
2					
N				+	
Umiejętności					
1				+	+
2				+	
N					
Kompetencje społeczne i personalne					
1		+			
2					+
n				+	

•Jeśli przedmiot nie rozwija żadnego z efektów kształcenia to nie może być obowiązkowy

•Jeśli efekty kształcenia nie są zaznaczone dla żadnego z przedmiotów to należy uzupełnić efekty uczenia się któregoś z przedmiotów, lub dodać przedmiot

**Dwie metody tworzenia matrycy
efektów kształcenia dla programu
studiów**

Czym się różni opis efektu od zapisu efektu?

ma wiedzę w zakresie podstawowych kategorii pojęciowych i terminologii przyrodniczej oraz ma znajomość rozwoju dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, właściwych dla studiowanego kierunku studiów i stosowanych w nich metod badawczych

OPIS

Po ukończeniu programu studiów student potrafi właściwie stosować terminologię przyrodniczą, potrafi stosować metody badawcze uwzględniając najważniejsze aspekty związane z rozwojem dziedziny...

ZAPIS

Metoda 1 – oparta na opisach efektów kształcenia

<p style="text-align: center;">Efekty uczenia się</p> <p>Po ukończeniu programu studiów student potrafi:</p>	<i>Przedmiot /moduł 1</i>	<i>Przedmiot/ moduł 2</i>	<i>Przedmiot / moduł 3</i>	<i>Przedmiot 4</i>	<i>MODUŁ n</i>
<p>W zakresie wiedzy</p>					
<p>ma wiedzę w zakresie najważniejszych problemów z zakresu dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, właściwych dla studiowanego kierunku studiów oraz zna ich powiązania z innymi dyscyplinami przyrodniczymi</p>	+	+	+	+	
<p>W zakresie umiejętności</p>					
<p>wykonuje zlecane proste zadania badawcze lub ekspertyzy pod kierunkiem opiekuna naukowego</p>		+	+	+	
<p>rozumie literaturę z zakresu dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, właściwych dla studiowanego kierunku studiów, w języku polskim; czyta ze zrozumieniem nieskomplikowane teksty naukowe w języku angielskim</p>	+	+			+

Metoda 2- oparta na zapisach efektów kształcenia

przy użyciu czasowników opisujących działanie tzw. „action verbs”

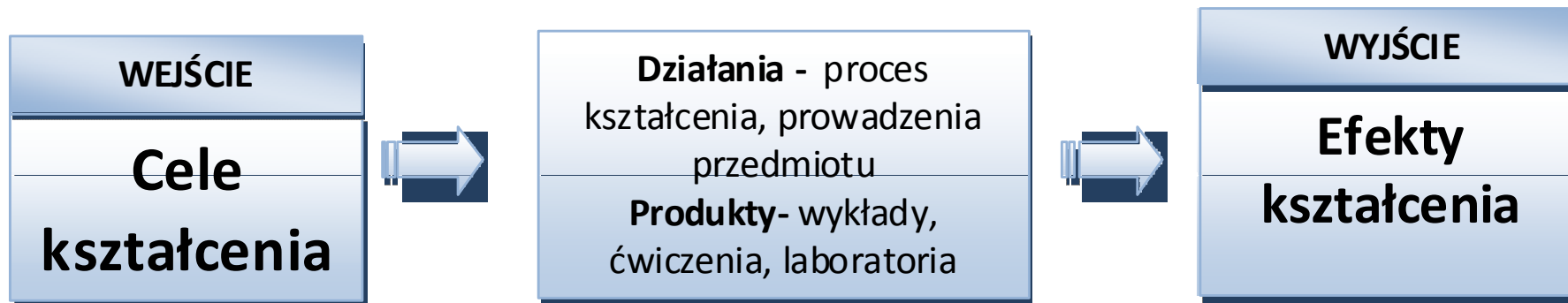
<p>Efekty uczenia się</p> <p>Po ukończeniu programu studiów student potrafi:</p>	Przedmiot /moduł 1	Przedmiot 2	Przedmiot 3	Przedmiot 4	PRZEDMIOT/ MODUŁ n	Odniesienie do efektów kształcenia zapisanych w programie kształcenia
W zakresie wiedzy						
Rozróżniać rodzaje trucizn i ksenobiotyków, dokonuje ich klasyfikacji oraz wyjaśnia mechanizmu ich działania	+	+	+	+		K_W01, K_W02
Identyfikować zjawiska i procesy zachodzące pomiędzy Ziemią jako planetą a zjawiskami zaobserwowanymi w atmosferze, hydrosferze i litosferze.		+	+ +	++		K_W02
W zakresie umiejętności						
Projektować i przeprowadzać eksperymenty mające na celu testowanie istniejących oraz innowacyjnych teorii w dziedzinie Ochrony środowiska		+	+	+		K_U18, K_U19
Posługiwać się podstawowymi metodami matematycznymi i statystycznymi do opisu zjawisk przyrodniczych i analizy danych	+	+			+	K_U11, K_U12

Nowe myślenie nauczyciela o przedmiocie

Cele i efekty – jako warunki brzegowe definiujące ramy każdego przedmiotu

24

Cel kształcenia – intencje nauczyciela, przedstawiają, jaki zakres informacji zostanie przedstawiony słuchaczom, czego nowego będą się mogli dowiedzieć i jakie pojawią się możliwości.

Efekty uczenia się - określają, co uczący powinien wiedzieć, rozumieć i potrafić wykonać po zakończeniu pewnego procesu uczenia się

*Cele dotyczą tego co się będzie działo **w trakcie trwania procesu kształcenia** , efekty kształcenia są wynikiem procesu kształcenia, dotyczą tego co się zmieni u słuchacza **po zakończeniu procesu kształcenia.***

Myślenie nauczyciela o przedmiocie

(w kategoriach efektów uczenia się)

Jakie mają być efekty
mojej pracy ze
studentami ?

LO-LA

Jak sprawdzę czy student
osiągnął efekty uczenia się
i w jakim stopniu?

Jakich treści
programowych
użyję, aby
studenci
osiągnęli efekty
uczenia się ?

W jaki sposób
będę pomagał
studentom
osiągnąć
założone efekty
uczenia się ?

Ile pracy musi włożyć student
aby osiągnąć efekty uczenia się
? - ECTS

Metody sprawdzania osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

- Jak student zademonstruje osiągnięcie określonych efektów?
- Jak ocenić czy student osiągnął założone efekty kształcenia i w jakim stopniu ?
- Czy osiągnięcie każdego efektu kształcenia jest w dostatecznym stopniu sprawdzane?

**Metody sprawdzania muszą
być adekwatne do
zapisanego efektu i poziomu
zaawansowania z którego
pochodzi
„LO-LA”**

Assessment Methods

-
- Written surveys and questionnaires
  - Exit and other interviews
  - Standardized exams
  - Locally developed exams
  - Archival records
  - Focus groups
  - Portfolios
  - Simulations
  - Performance Appraisal
  - External examiner
  - Oral exams
  - Behavioral observations

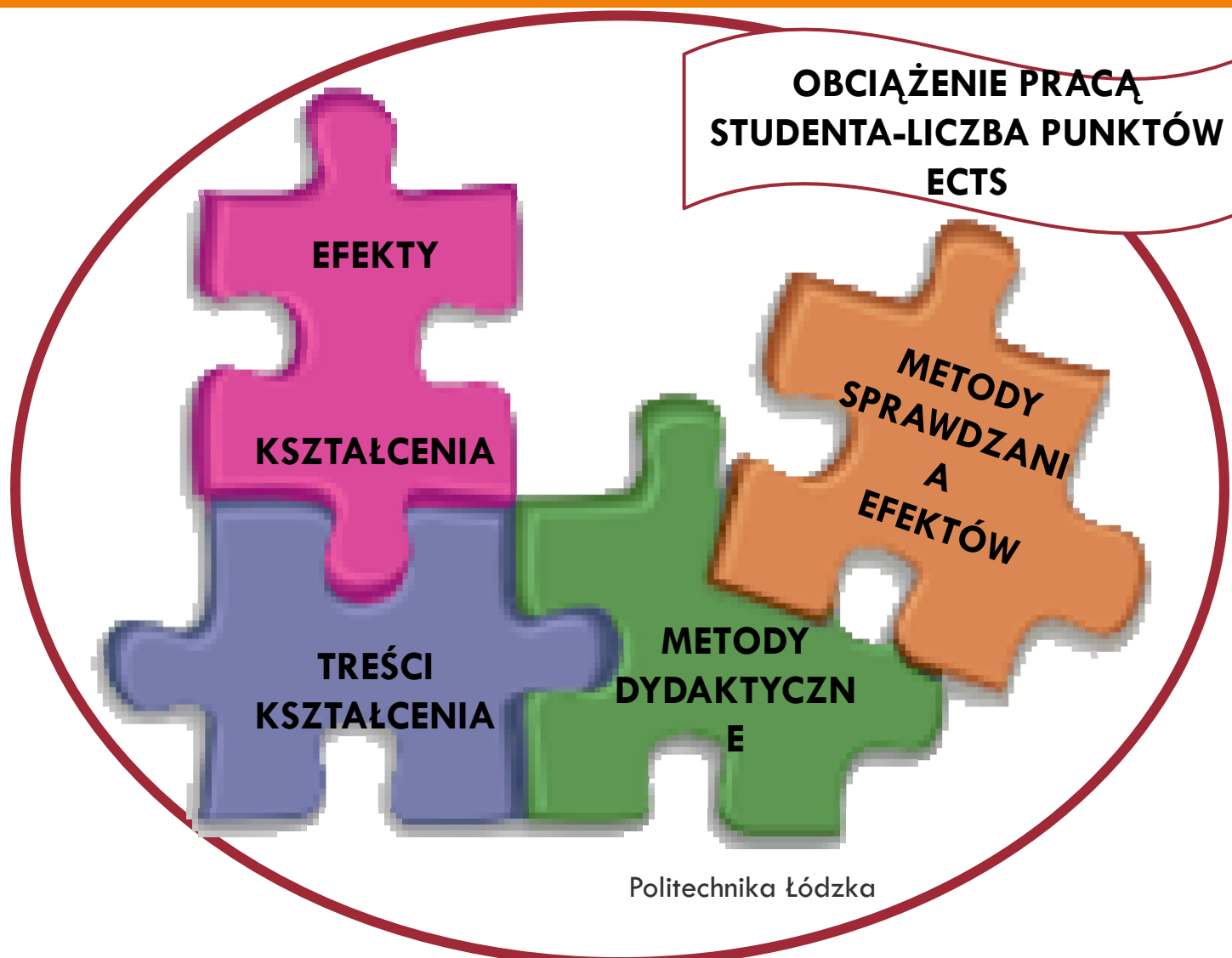
Ocena formatywna i sumatywna

Ocena kształtująca (formatywna) – wspomaga przede wszystkim proces uczenia się. Jej wyniki powinny służyć nie tylko uczącemu się ale również prowadzącemu zajęcia w celu bieżącej analizy efektywności stosowanych metod dydaktycznych.

Ocena podsumowująca (sumatywna)- ocena podsumowująca stopień osiągnięcia przez studenta zakładanych efektów kształcenia

Elementy składowe przedmiotu

30

Treści programowe

- Czy wszystkie zaplanowane treści programowe mają swoje odzwierciedlenie w efektach uczenia się ?
- Czy wszystkie zdefiniowane efekty uczenia się znalazły odzwierciedlenie w treściach programowych?

Metody dydaktyczne

- Czy zaplanowane metody i narzędzia dydaktyczne są odpowiednie dla osiągnięcia założonych efektów kształcenia ?
- Czy użycie zaplanowanych metod i narzędzi nie przyniesie dodatkowych nie zapisanych jeszcze efektów kształcenia ?

Metody kształcenia

- wykład / wykład problemowy / wykład konwersatoryjny / wykład z prezentacją multimedialną
- ćwiczenia audytoryjne: analiza tekstów z dyskusją / metoda projektów (projekt badawczy, wdrożeniowy, praktyczny) / gry symulacyjne / praca w grupach / analiza zdarzeń krytycznych / analiza przypadków / dyskusja / rozwiązywanie zadań
- ćwiczenia laboratoryjne: wykonywanie doświadczeń / projektowanie doświadczeń

Metody kształcenia

- wykład / wykład problemowy / wykład konwersatoryjny / wykład z prezentacją multimedialną
- ćwiczenia audytoryjne: analiza tekstów z dyskusją / metoda projektów (projekt badawczy, wdrożeniowy, praktyczny) / gry symulacyjne / praca w grupach / analiza zdarzeń krytycznych / analiza przypadków / dyskusja / rozwiązywanie zadań
- ćwiczenia laboratoryjne: wykonywanie doświadczeń / projektowanie doświadczeń
- Seminarium
- Konwersatorium
- Warsztaty
- Konsultacje
- Ćwiczenia terenowe
- **Metody e-learningowe**

Przypisywanie punktów ECTS

1187

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO¹⁾

z dnia 14 września 2011 r.

w sprawie warunków i trybu przenoszenia zajęć zaliczonych przez studenta

- 2) jeden punkt ECTS odpowiada efektom kształcenia, których uzyskanie wymaga od studenta średnio 25–30 godzin pracy, przy czym liczba godzin pracy studenta obejmuje zajęcia organizowane przez uczelnię, zgodnie z planem studiów, oraz jego indywidualną pracę;

Przypisywanie punktów ECTS

1 ECTS = 25 ÷ 30 godzin pracy

Jeśli przedmiotowi przypisano **6 punktów ECTS** to oznacza że student w ramach danego przedmiotu musi przepracować **od 150 do 180 godzin**.

Jeśli przedmiot zakłada następujące formy zajęć w kontakcie bezpośrednim:

Wykład 30 godzin

Ćwiczenia 30 godzin

Laboratorium 15 godzin

Suma 75 godzin

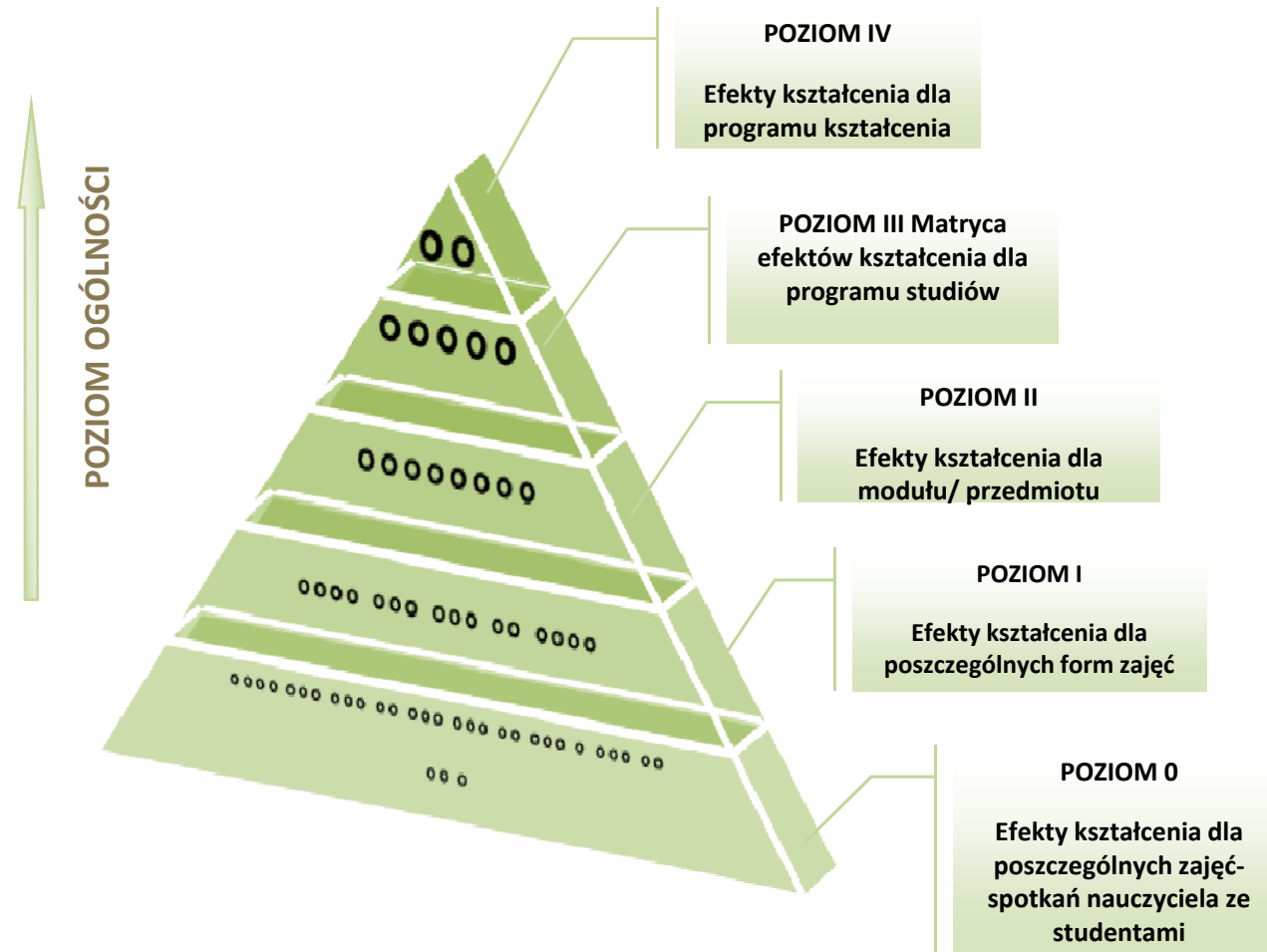
Oznacza to, że student musi przepracować w ramach pracy własnej (poza zajęciami z nauczycielem) **od 75 do 105 godzin** (150-75 lub 180-75).

Należy udowodnić że tak właśnie jest 😊

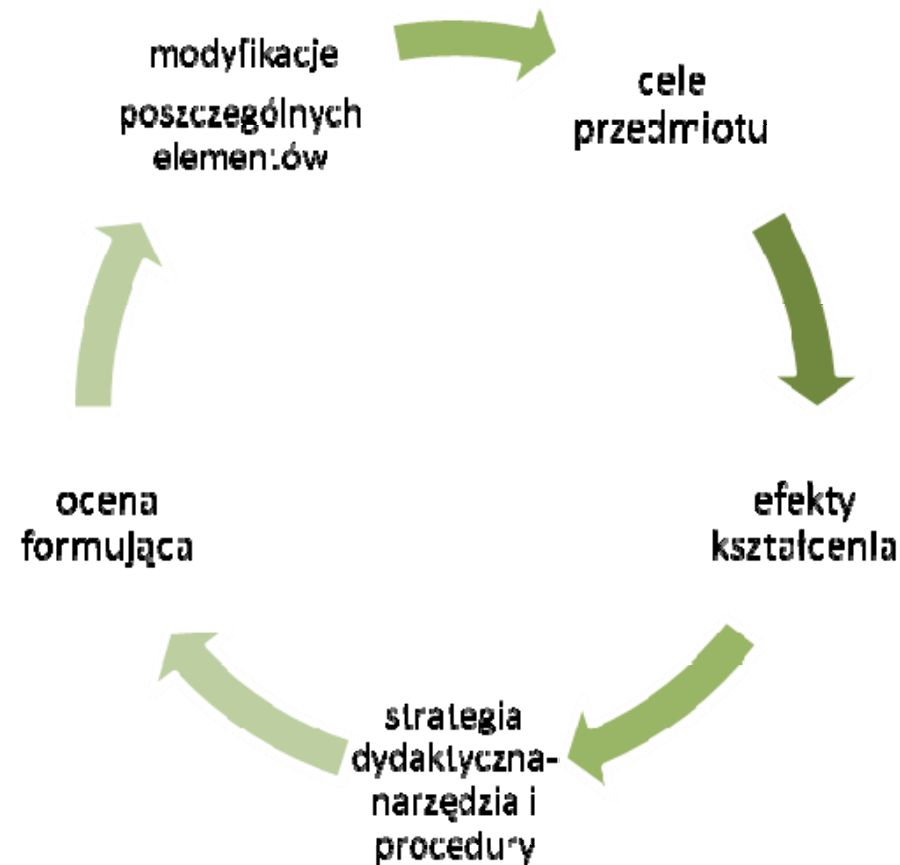
Obciążenie pracą studenta- przypisanie punktów ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe z nauczycielem	...
Przygotowanie się do laboratorium	...
Przygotowanie się do zajęć	...
...	
SUMA	
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS DLA PRZEDMIOTU	

Poziomy szczegółowości opisu efektów kształcenia

Proces ciągłego zapewniania jakości kształcenia w ramach pojedynczego przedmiotu

Dziękujemy za uwagę

Tomasz Saryusz-Wolski

tsw@p.lodz.pl

Dorota Piotrowska

Dorota.piotrowska@p.lodz.pl